

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

Kanta-Hämeen käräjäoikeuden lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (HE 190/2017) eli summaaristen velkomusasioiden keskittämisestä koskevasta ehdotuksesta. Kanta-Hämeen käräjäoikeuden osalta hallituksen esitys on täysin päinvastainen hallituksen helmikuussa 2016 tekemän linjauksen kanssa.

Tämän vuoksi Kanta-Hämeen käräjäoikeus pyytää, että sen kirjallinen lausuma otetaan huomioon, vaikkei käräjäoikeuden edustajaa ole kutsuttu lakivaliokuntaan kuultavaksi.

TAUSTATIEDOT

Oikeusministeri Jari Lindströmin 11.2.2016 julkistetun linjauksen mukaan tarkoituksena oli, että uudistuksen yhteydessä keskitetään ns. summaaristen riita-asioiden käsittelyä. Nykyisin summaarisia riita-asioita käsitellään kaikissa käräjäoikeuksissa. Jatkossa summaarisia riita-asioita käsiteltäisiin enintään kahdessa käräjäoikeudessa per hovioikeuspiiri. Summaarisia asioita käsitteleviä käräjäoikeuksia olisivat Itä-Uudenmaan, Kainuun, *Kanta-Hämeen*, Kymenlaakson, Oulun, Pirkanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet. Keskittämissuunnitelmaa ja summaaristen asioiden käsittelypaikkoja täsmennetään jatkovalmistelussa.

Hallitus on 19.12.2017 edellisestä poikkeavasti ehdottanut, että tulevaisuudessa summaariset riita-asiat keskitetään yhdeksään käräjäoikeuteen, joista aikaisemmasta kaavailusta poikkeavasti niitä käsiteltäisiin Ahvenanmaan, Helsingin, Lapin ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuksissa ja vastaavasti niitä ei käsiteltäisi Kainuun ja Kanta-Hämeen käräjäoikeuksissa.

Vuonna 2016 käräjäoikeuksissa ratkaistiin noin 346 000 summaarista riita-asiaa. Keskittämistä on perusteltu sillä, että asioiden käsittelyä voidaan nopeuttaa, tehostaa ja yhdenmukaistaa, mikä lisäisi kansalaisten yhdenvertaisuutta ja oikeusturvan saatavuutta.

Esityksen mukaan summaarisissa asioissa toimivaltaisten käräjäoikeuksien tuomiopiirit olisivat:

- Ahvenanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisi Ahvenanmaan maakunta.
- Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisi Helsingin kaupunki.
- Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisivat Uudenmaan maakunta, lukuun ottamatta Helsingin kaupunkia, sekä Pyhtään kunta.
- Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisivat Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnat, lukuun ottamatta Pyhtään kuntaa.

- Lapin käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisivat Kainuun ja Lapin maakunnat.
- Oulun käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisi Pohjois-Pohjanmaan maakunta.
- Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisivat Pirkanmaan ja Satakunnan maakunnat.
- Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisivat Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakunnat.
- Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluisivat Kanta-Hämeen ja Varsinais-Suomen maakunnat.

Summaaristen riita-asoiden käsittelyssä tarvittavan erityisasiantuntemuksen varmistamiseksi asiat keskitettäisiin kussakin hovioikeuspiirissä lähtökohtaisesti yhteen käräjäoikeuteen. Poikkeuksena olisivat Helsingin, Turun ja Rovaniemen hovioikeuspiirit, joissa asiamäärien tai kielellisten oikeuksien toteutumisen perusteella asioita käsiteltäisiin kahdessa tai kolmessa käräjäoikeudessa.

Hovioikeuspiirijaosta poiketen Satakunnan käräjäoikeudessa nykyisin käsiteltävät summaariset riita-asiat käsiteltäisiin Pirkanmaan käräjäoikeudessa, jonne henkilökunnan olisi helpompi siirtyä työskentelemään kuin Pohjanmaan käräjäoikeuteen.

Itä-Suomen hovioikeuspiirin summaariset riita-asiat keskitettäisiin Kymenlaakson käräjäoikeuteen. Poikkeuksena olisi Pyhtään kunta, jonka summaariset riita-asiat käsiteltäisiin ruotsinkielisen väestöosan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa, joka perustetaan käräjäoikeusverkoston uudistuksen yhteydessä Vantaalle.

Kuten edellä siteerausta ehdotuksen sisällöstä on luettavissa, on keskittämisessä jouduttu tinkimään aiotusta keskittämistratkaisusta. Kahdestakymmenestä käräjäoikeudesta niitä käsiteltäisiin 9:ssä. Turun hovioikeuspiiriin 4:stä käräjäoikeudesta kolmessa. Ainoa joka niitä ei ehdotuksen mukaan käsitelisi olisi Kanta-Hämeen käräjäoikeus. Myöskään keskittämisessä ei noudatettaisi enää hovioikeuksien piirirajoja.

EHDOTUKSEN TAVOITTEISTA

Käsittelyaikojen nopeuttaminen.

Kanta-Hämeen käräjäoikeudessa on yhdessä Kainuun käräjäoikeuden kanssa valtakunnan nopeimmat käsittelyajat vuosina 2016-2017 käsittelyaika on ollut 1,3 kuukautta. Vuonna 2017 valtakunnallinen keskimääräinen käsittelyaika oli 2,9 kuukautta.

Oikeudenkäytön yhdenmukaisuus

Käräjäoikeus käsittelee summaariset velkomukset korkeimman oikeudenoikeusohjeen mukaisesti. Esimerkkinä Helsingin Sanomat on korkojen kohtuuttomuutta koskevassa artikkelissaan esimerkkinä kohtuuttomiin korkoihin puutumisesta julkaissut kuvakaappauksen nimenomaan Kanta-Hämeen käräjäoikeuden summaarisen velkomusasian tuomiosta (Helsingin Sanomat 5.3.2018 "Korkovaateita kaatuu oikeudessa").

Käsittelyn tehostaminen eli tuloksellisuus

Kanta-Hämeen käräjäoikeuteen saapui vuonna 10.678 summaarista riita-asiaa. Niitä ratkaistiin 10566. Käräjäoikeuden vakinaiset henkilötyövuodet on määritelty 39 henkilötyövuodeksi, tulosneuvotteluissa on arvioitu määrä 39,8 ja toteutunut määrä on ollut 40,2 henkilötyövuotta vuonna 2017. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vuonna 2016 ratkaistiin esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa 289 summaarista riita-

asiaa kansliahenkilötyövuotta kohden. Etelä-Karjalan kärjäoikeudessa ratkaistiin 225 summaarista riita-
asiaa kansliahenkilökunnan henkilötyövuotta kohden. Pirkanmaan kärjäoikeudessa luku oli 408
summaarista riita-asiaa ja Vantaan kärjäoikeudessa 427. Kanta-Hämeen kärjäoikeudessa vuonna 2017
samaa laskumenetelmää käyttäen tuloksellisuus on 562 ($10678:19=562$).

Summaarisia riita-asioita käsittelee ja ratkaisee kärjäoikeudessa kolme kärjäsihteeriä, joilla kaikilla on
jonkin verran myös muita tehtäviä. Tehokkuus on huomattavan korkea valtakunnan keskiarvoon nähden eli
yksi kärjäsihteeri käsittelee ja ratkaisee noin 3.500 summaarista riita-asiaa vuodessa.

Verkostouudistuksen vaikutus

Kärjäoikeuksia koskeva verkostouudistus astuu voimaan 1.1.2019. Uudistuksen myötä Kanta-Hämeen
kärjäoikeuden alue laajenee käsittämään koko Kanta-Hämeen maakunnan, jolloin nykyisen Hyvinkään
kärjäoikeuden alueelta Kanta-Hämeen kärjäoikeuden tuomiopiiriin siirtyvät Hausjärven, Lopen ja
Riihimäen kunnat. Siirtyvä väestöpohja on noin 45.000 asukasta. Hyvinkään kärjäoikeudessa käsiteltävistä
asioista siirtyy arviolta 33 % käsiteltäviksi Kanta-Hämeen kärjäoikeudessa. Summaaristen asioiden osalta
se tarkoittaa vuositasona noin 3.700 asiaa (Hyvinkään kärjäoikeuteen vuonna 2017 saapui 11.088
summaarista asiaa ($110.88:3=3.696$). Näiden asioiden käsittelijöitä on tarkoitus siirtää 1.1.2019 yksi
henkilötyövuosi.

Koska oikeusrekisterikeskus ei ole voinut edes aloittaa asioiden siirto esimerkiksi verkostouudistukseen
liittyvien tehtävien johdosta ja koska lakia ei ole vahvistettu, summaaristen keskittäminen ei voi ajoittua
samaan aikaan verkostouudistuksen kanssa vaan siirrot oikeusrekisterikeskuksesta saadun tiedon mukaan
ovat aikaisintaan 1.9.2019 tehty.

Mikäli summaarisen asian oikeuspaikka vastaajan asuinpaikan tai muun syyn johdosta on toimivaltainen
tuomioistuim, jonka piiriin kuuluvat Hausjärvi, Loppi tai Riihimäki, ohjeistetaan kantaja 1.1.2019 alkaen
tekemään riidatonta velkomusasiaa koskevat haastehakemukset Kanta-Hämeen kärjäoikeuteen ja
seuraavaksi mahdollisesti jo 1.9.2019 Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen.

Säästöt

Kanta-Hämeen kärjäoikeus pystyy käsittelemään noin 14.500 kappaletta summaarisia riita-asioita neljän
sihteerin voimin. Varsinais-Suomeen oikeusministeriön arvion mukaan virkoja olisi siirtymässä 4,4.
Kärjäoikeuden tiloissa on verkostouudistuksen tarpeisiin jo tilahanke suunnitteluvaiheessa. Työpisteitä
verkostouudistuksen myötä on suunnitteluvaiheessa 53. Kun alustavan arvion mukaan kärjäoikeuden
henkilömäärä olisi vuonna 2019 verkostouudistuksen jälkeen 51 henkilötyövuotta. Mitään tiloihin liittyviä
kuluja ei aiheutuisi summaaristen jäämisestä Kanta-Hämeen kärjäoikeudessa käsiteltäviksi. Myöskin on
vaikea nähdä miten siirrosta Varsinais-Suomeen voisi kertyä säästöjä.

Kanta-Hämeen kärjäoikeuden summaaristen asioiden siirrosta Varsinais-Suomen kärjäoikeuteen ei ole
saatavissa sillä tavoiteltuja hyötyjä eli tuloksellisuutta, oikeusvarmuuden paranemista eikä myöskään
säästöjä.

Mikäli kuitenkin ehdotus esitettyssä muodossaan tulisi hyväksytyksi, tulisi sen voimaantuloa lykätä.
Hallituksen esityksen hyväksyminen sellaisenaan tulisi aiheuttamaan saman asiaryhmän asioiden käsittelyn
siirron pahimmillaan alle vuoden aikana Hausjärven, Lopen ja Riihimäen kuntien osalta kahteen eri
kärjäoikeuteen ja samalla asioiden käsittelijöiden virkojen siirron vastaavalla tavalla.

YHTEENVETO

Summaaristen asioiden keskittämistä koskeva hallituksen esitys on jo tässä vaiheessa etääntynyt hallituksen vuonna 2016 tekemästä linjauksesta siten, että keskittämisestä ei ole saatavissa niitä hyötyjä, joita sillä tavoiteltiin.

Mikäli kuitenkin ehdotus esitetyssä muodossaan tulee hyväksytyksi, tulee sen toimeenpanoa lykätä.

Kaiken kaikkiaan käräjäoikeus ehdottaa, ettei esitystä hyväksytä vaan seuraavan kerran summaaristen asioiden käsittelyä tarkastellaan, kun asioiden sähköinen käsittely otetaan riita-asioiden osalta käyttöön siten, että asiat voidaan jakaa tarkoituksenmukaisesti yhdestä sähköisestä jonosta. Tähänkään ei pitäisi mennä paria vuotta kauempaa.

Laamanni

Tuula Lehto

tiedoksi:

laamanni Martti Juntikka, Varsinais-Suomen käräjäoikeus

lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen